

A PAK PŘIŠLI TI ZDVOŘILÍ ZELENÍ MLÁDENCI

ANOTACE:

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad využitím vhodných jazykových prostředků jako účinného nástroje propagandy. Žáci provedou analýzu zhlédnuté ukázky, přičemž se zaměří především na výrazy, které v ní byly použity, a porovnají je se seznamy slov využívaných – dle odborné literatury – při očeňování protivníka, a naopak pro pozitivní propagandu.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost

OV: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

GV: MV, VMEGS, OSV

OV: OVDS

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: 16+

CÍLE:

Žáci:

- provedou analýzu zhlédnuté ukázky;
- si uvědomí význam volby jazykových prostředků jako nástroje propagandy;
- jsou kritičtí k mediálnímu sdělení.

DĚLKA: 45 min. (včetně projekce)

POMŮCKY:

Pro každého žáka:

- **PRACOVNÍ LIST 1**
- **PRACOVNÍ LIST 2**
- psací potřeby
- tabule nebo flipchart

POSTUP:

1. Na začátku aktivity ověříme, jaké je povědomí žáků o rusko-ukrajinském konfliktu, a doplníme důležité informace a souvislosti, které v diskusi nezazní (viz informační texty k této lekci: Otázky a odpovědi či Rejstřík pojmů souvisejících s rusko-ukrajinským konfliktem). Vše zaznamenáme na tabuli.
2. Poté krátce uvedeme ukázku z filmu Krym, návrat do vlasti. Rozdáme žákům **PRACOVNÍ LIST 1**, který nám poslouží jako vodítko, případně doplníme informace z dalších zdrojů.
3. Následuje **projekce**.

4. Po projekci s žáky diskutujeme o možné propagandistické dezinterpretaci skutečných událostí, které se odehrály na simferopolském letišti.
5. Ptáme se žáků: *Jak uvedená scéna zobrazuje postavu velitele proruských separatistů Samvela Martajana? A jak ruské vojáky? Jaký obrázek si o nich má divák udělat? Diskutujeme o ztvárnění postav a celé situace ve filmu a o skutečnosti.*
6. Rozdáme žákům **PRACOVNÍ LIST 2** se seznamem slov využívaných při očeňování protivníka a seznamem slov využívaných pro pozitivní propagandu, který sestavil americký politik Newt Gingrich (Jazyk: klíčový mechanismus ovládnutí).
7. Pustíme žákům ukázkou zachycující rekonstrukci obsazení simferopolského letiště ještě jednou a vyzveme je, aby nejen pozorně četli titulky, ale aby také detailně sledovali zpracování scén a označili v seznamech ta slova, která jsou podle nich v ukázce obsažena (nemusí být přímo vyslovena, ale obsahově jsou přítomná). Dále aby vypsalí ty výrazy, které v seznamech nejsou, ale jsou emočně zabarvené a dotvářejí zachycené scény.
8. Žáci si nejprve vzájemně porovnají pracovní listy a poté přejdeme k závěrečné reflexi, při které provedeme analýzu ukázky s využitím pracovních listů.

REFLEXE:

Reflexe probíhá formou diskuse. Ptáme se: *Jaká slova jste označili? Za jakým účelem podle vás vznikl film Krym, návrat do vlasti? Jde podle vás o dokument? Jaké reakce mohlo odvysílání tohoto pořadu vyvolat u ruské veřejnosti? A jaké u ukrajinské?*

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Aktivitu jsem realizovala s žáky 3. a 4. ročníku osmiletého gymnázia a 4. ročníku ekonomického lycea. Aktivita zaměřená na mediální vzdělávání a propagandu byla ukázána na velmi složité problematice, která vyžaduje informační text, jenž proběhlé události a současné dění na daném území vysvětlí. I tak si myslím, že podat pravdivý obraz skutečnosti a odborný výklad je velice náročné. Kolegům, kteří by chtěli tuto aktivitu realizovat, doporučuji velmi dobře se připravit a zjistit si o dané problematice co nejvíce informací. Žáci chtějí více takových aktivit, ale na jiném příkladu. Požadovali více informací v úvodu a zasvěcení do problematiky. Někteří to považovali celé za manipulaci a chtěli znát komentáře i z jiných zahraničních zdrojů pro porovnání.

Radka Pokludová, Gymnázium a Střední odborná škola Chodov, Praha

A PAK PŘIŠLI TI ZDVOŘILÍ ZELENÍ MLÁDENCI

Jakou událost ukázka z filmu zachycuje? Je její zpracování objektivní?

Ukázka zachycuje pokus o obsazení mezinárodního letiště v Simferopolu (správním středisku autonomního Krymu). Pokusů obsadit tento strategický objekt bylo hned několik, úspěšný byl až ten poslední, jehož rekonstrukci ukazuje i film.

Server Novinky.cz o této události 28. února 2014 napsal: „Padesátka neidentifikovaných ozbrojenců se v noci na pátek zmocnila mezinárodního letiště v Simferopolu. Do rána ho opustila, ale v okolí letiště zůstali na hlídkách lidé v maskovacích uniformách, neprůstřelných vestách a s automatickými zbraněmi v rukou. Podle agentury AFP byla následující den na stráž desítky ozbrojenců, odmítajících hovořit s novináři, a také tucet civilistů. ‚Všichni jsme dobrovolníci a jsme tu, abychom nedovolili přistát fašistům a radikálům ze západní Ukrajiny,‘ prohlásil mluvčí této skupiny, bývalý policista. ‚Mysleli si, že tu vysadili ukrajinské parašutisty. Když se přesvědčili, že se nic takového nestalo, omluvili se a vzdělili,‘ řekl o incidentu mluvčí letiště Igor Stratilati rozhlasové stanici Echo Moskvy a ujistil, že letiště pracuje normálně.“ (Zdroj: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/328940-ozbrojenci-ovladli-letiste-na-krymu-kyjev-mluvi-o-invazi.html>, upraveno)

Důvod obsazení, který skupina domobranců uvedla a z kterého vychází i film, tj. že kyjevská vláda chtěla poslat letadla s vojáky, je poněkud pochybný, nic takového nikdy nebylo prokázáno. Tím spíše, že tou dobou ukrajinská armáda měla jen velmi malé množství loajálních a bojeschopných jednotek.

Zásadní informací, kterou film odkrývá, je skutečnost, že domobranci „zachránili“ ruští vojáci, tzn. že letiště bylo obsazeno regulérní ruskou armádou. To do té doby nebylo nikdy potvrzeno. Ozbrojenci totiž neměli během obsazení letiště označené uniformy. Byli neidentifikovaní (a tedy neidentifikovatelní), což odporuje mezinárodním vojenským konvencím.

A PAK PŘIŠLI TI ZDVOŘILÍ ZELENÍ MLÁDENCI

Jakou událost ukázka z filmu zachycuje? Je její zpracování objektivní?

Ukázka zachycuje pokus o obsazení mezinárodního letiště v Simferopolu (správním středisku autonomního Krymu). Pokusů obsadit tento strategický objekt bylo hned několik, úspěšný byl až ten poslední, jehož rekonstrukci ukazuje i film.

Server Novinky.cz o této události 28. února 2014 napsal: „Padesátka neidentifikovaných ozbrojenců se v noci na pátek zmocnila mezinárodního letiště v Simferopolu. Do rána ho opustila, ale v okolí letiště zůstali na hlídkách lidé v maskovacích uniformách, neprůstřelných vestách a s automatickými zbraněmi v rukou. Podle agentury AFP byla následující den na stráž desítky ozbrojenců, odmítajících hovořit s novináři, a také tucet civilistů. ‚Všichni jsme dobrovolníci a jsme tu, abychom nedovolili přistát fašistům a radikálům ze západní Ukrajiny,‘ prohlásil mluvčí této skupiny, bývalý policista. ‚Mysleli si, že tu vysadili ukrajinské parašutisty. Když se přesvědčili, že se nic takového nestalo, omluvili se a vzdělili,‘ řekl o incidentu mluvčí letiště Igor Stratilati rozhlasové stanici Echo Moskvy a ujistil, že letiště pracuje normálně.“ (Zdroj: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/328940-ozbrojenci-ovladli-letiste-na-krymu-kyjev-mluvi-o-invazi.html>, upraveno)

Důvod obsazení, který skupina domobranců uvedla a z kterého vychází i film, tj. že kyjevská vláda chtěla poslat letadla s vojáky, je poněkud pochybný, nic takového nikdy nebylo prokázáno. Tím spíše, že tou dobou ukrajinská armáda měla jen velmi malé množství loajálních a bojeschopných jednotek.

Zásadní informací, kterou film odkrývá, je skutečnost, že domobranci „zachránili“ ruští vojáci, tzn. že letiště bylo obsazeno regulérní ruskou armádou. To do té doby nebylo nikdy potvrzeno. Ozbrojenci totiž neměli během obsazení letiště označené uniformy. Byli neidentifikovaní (a tedy neidentifikovatelní), což odporuje mezinárodním vojenským konvencím.

A PAK PŘIŠLI TI ZDVOŘILÍ ZELENÍ MLÁDENCI

Americký politik Newt Gingrich zkoumal propagandu v souvislosti s jazykem jako jejím prostředkem. Sestavil seznam slov využívaných při očerňování protivníka a seznam slov využívaných pro pozitivní propagandu.

Ve své knize *Jazyk: klíčový mechanismus ovládnání* uvádí:

Mluvíte-li o svých protivnících, užívejte slova:

byrokracie	kolaps	mrhání	přinutit
destrukce	krize	nejistý	radikál
destruktivní	lačnost	nemocný	selhání
důsledky	lež	ničení	zánik
chorý	meze	ohrožení	zneužití
ideologický	mělký	pohlit	zrada

Mluvíte-li o své politice a o sobě, užívejte slova:

aktivní	hrdý	naslouchat	pravda
cenný	iniciativní	naše	právo
debata	konflikt	nedotčenost	princip
důvěra	lidský	odolnost	prosperita
chválit	mír	odvaha	rodina
hnutí	morální	pečovat	sen

Zdroj: <http://psychologie.cz/civiliste-v-informacni-valce/>

Označte v uvedených seznamech slova, která jsou podle vás v promítnuté ukázce obsažena (nemusí být přímo vyslovena, ale obsahově jsou přítomná). Dále vypište ty výrazy, které v seznamech nejsou, ale jsou emočně zabarvené a dotvářejí zachycené scény.